

Odboj a SNP

DOMÁCI A ZAHRANIČNÝ ODBOJ, SNP

Domáci odboj

Občiansko-demokratický odboj

Sociálno-demokratický odboj

Vojenský odboj

**Vznik Slovenskej národnej rady
a Vianočná dohoda**

Vojenské prípravy povstania

Vyhlásenie povstania

Zahraničný odboj

čs. zahraničné vojenské jednotky:

Poľsko

Francúzsko

Veľká Británia

Blízky Východ a severná Afrika

Sovietsky zväz

Z významnejších slovenských politikov sa ešte pred rozpadom Česko-Slovenska nachádzal v zahraničí napr. bývalý čs. premiér M. Hodža,

čs. vyslanectvo v Paríži viedol Š. Osuský,

vo Washingtone V. Hurban a vo Varšave J. Slávik.

Poľsko – Koncom apríla 1939 vznikla v Krakove čs. vojenská skupina vedená neskôr pplk. L. Svobodom. V lete 1939 sa väčšina z asi 1200 vojakov prepravila šiestimi námornými konvojmi do Francúzska, kde sa črtali lepšie možnosti ich organizovania. Výstavba českých a slovenských légií bola oficiálne povolená dekrétom poľského prezidenta Moścického z 3. 9. 1939. Rýchly nemecký postup však už nedovolil, aby z jednotky vznikol bojaschopný celok a niekoľko jej príslušníkov sa zúčastnilo obrany Tarnopolu 15. septembra 1939. O tri dni neskôr už hlavná časť jednotky dostala na ústupe na územie obsadené Červenou armádou, ktorá ju internovala.

Blízky Východ a severná Afrika – V júni 1940 začali na Blízkom východe vznikať základy tunajších čs. jednotiek, z ktorých bol o niekoľko mesiacov vytvorený 11. čs. peší prápor. Okrem čs. utečencov z Bejrútu ho tvorili najmä emigranti z Palestíny či Egypta. V októbri 1941 bolo približne 600 príslušníkov jednotky presunutých do významného stredomorského prístavu Tobrúk, kde pomáhali spojeneckým vojskám pri obrannom útokom

Francúzsko – Prílev stoviek utečencov z bývalého Československa a niekoľkotisícová krajanská komunita vo Francúzsku, spolu s dobrovoľníkmi prepravenými s Poľska, umožnila čs. exilu zorganizovať na francúzskej pôde väčšie vojenské jednotky. V septembri 1939 sa tu nachádzalo už niekoľko tisíc čs. dobrovoľníkov, ktorým bol pridelený výcvikový tábor v juhofrancúzskom mestečku Agde. Postupne bolo možné sformovať pešiu divíziu, ktorej pôvodne velil gen. Rudolf Viest. V júni 1940 mala približne 11 tisíc príslušníkov, z ktorých necelú polovicu tvorili Slováci. Do bojov boli nasadení až koncom bojov o Francúzsko, zatiaľ čo čs. letci boli hojne využívaní už niekoľko mesiacov predtým a tvorili relatívne významnú časť francúzskeho letectva.

Veľká Británia – Česko-slovenskí letci spočiatku neboli v britských jednotkách nijako organizovaní. Prvou leteckou peruťou vytvorenou z česko-slovenských letcov bola

12. júla 1940 **310. (česko-slovenská) peruť RAF** . Onedlho na to

29. júla 1940 **311. (česko-slovenská) peruť RAF**

5. septembra 1940 **312. (česko-slovenskej) perute RAF**

10. mája 1941 **313. (česko-slovenská) peruť RAF**

3. mája 1942 bolo z 310., 312. a 313. perute v Exeteri vytvorené Česko-slovenské stíhacie krídlo ktorému velil úspešný pilot Alois Vašátko

Sovietsky zväz - Čs. vojenské jednotky v Sovietskom zväze sa formovali na základe dohody medzi vrchným veliteľstvom ZSSR a vrchným čs. veliteľstvom z 21. septembra 1941. Operačne boli podriadené sovietskemu veleniu, ale vo všetkých organizačných a personálnych záležitostiach podliehali veliteľstvu čs. branných síl. Základ jednotky lokalizovanej v pri uralskom meste Buzuluk tvorilo 93 bývalých príslušníkov Légie Čechov a Slovákov, ktorí sa porážke Poľska v septembri 1939 dostali do sovietskeho zajatia. Po prihlásení sa stoviek bývalých čs. občanov z územia Sovietskeho zväzu do jej radov sa postupne sformovala 1. čs. samostatnú brigáda, ktorej velil pplk. Ludvík Svoboda. Prílev zajatých a prebehnutých slovenských vojakov, ako aj tisícov volyňských Čechov umožnil v apríli 1944 vytvoriť 1. čs. armádny zbor. Koncom leta 1944 dosiahol počet 16 000 príslušníkov, z ktorých asi 1/5 tvorili Slováci. Výraznú slovenskú prevahu mala však jeho paradesantná brigáda. Okrem viacerých bojov na Ukrajine boli príslušníci zboru nasadení najmä v Karpatsko-duklianskej operácii, resp. paradesantná brigáda aj v povstaní. Po mobilizácii na oslobodených územiach východného Slovenska dosiahol zbor stavu vyše 90 000 príslušníkov. Najťažšie, vyše dvojtisícové straty, boli zaznamenané v bojoch o Duklianský priesmyk, ale aj v bojoch o Liptovský Mikuláš. Po mobilizácii na oslobodených územiach východného Slovenska dosiahol zbor stavu vyše 90 000 príslušníkov. Najťažšie, vyše dvojtisícové straty, boli zaznamenané v bojoch o Duklianský priesmyk, ale aj v bojoch o Liptovský Mikuláš.

Občiansko-demokratický odboj

Najvýznamnejšími skupinami boli Obrana národa (vedúci J. Dřímal), skupina Jána Lichnera, Justícia (K. Koch), Demec (vedúci M. Zibrín, V. Velecký), Flóra (K. Viestová), skupina V. Šrobára, skupina J. Ursínyho a J. Lettricha.

Domáci odboj

Sociálno-demokratický odboj

S. Mareša, D. Ertla a iných, tak aj v prevažne neľavicových odbojových organizáciách (Lichnerova skupina, Demec, Flóra, ...) či napojených na komunistický odboj

Vojenský odboj

Domáci odboj

v roku 1943 resp. 1944 sa vyprofilovali najmä dve významnejšie vojenské odbojové skupiny - slovansky zameraná Victoire (plk. J. Hluchý, mjr. Š. Hanus, mjr. A. Korda, pplk. J. Tlach) a skupina dôstojníkov okolo J. Goliana (pplk. M. Ferjenčík, pplk. M. Váňo, pplk. D. Kříž, pplk. J. Kříž)

Domáci odboj

Partizánský odboj

Prvá 11 členná skupina P. A. Velička bola v noci z 25. na 26. júla 1944 vysadená pri Ružomberku a začiatkom augusta ju nasledovali skupiny L. Kalinu, E. Bielika, A. Jegorova, M. Sečanského a ďalších, už existovala početnejšia skupina Čapajeva. slovenské partizánske skupiny a velitelia, predovšetkým V. Žingor a jeho skupina v Turci a Ľ. Kukorelli na východnom Slovensku

Komunistický odboj

Do roku 1943 štátnym orgánom (najmä Ústredni štátnej bezpečnosti) odhaľovať a zatýkať prvé štyri ilegálne vedenia strany (J. Ďuriš, J. Osoha, Ľ. Benada; V. Škrabala, O. Klein-Krajňák, Š. Dubček, J. Lietavec) i stovky komunistických aktivistov, až piate ilegálne vedenie strany (G. Husák, L. Novomeský, K. Šmidke)

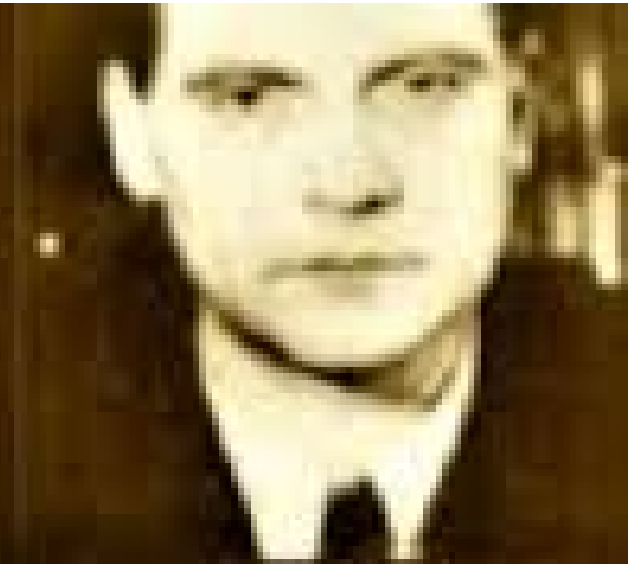

Vznik Slovenskej národnej rady a Vianočná dohoda

Gustáv Husák a Ján Ursíny

V byte M. Josku sa začali rokovania J. Ursínyho s G. Husákom a L. Novomeským, ku ktorým bol prizvaný aj J. Lettrich. Výsledkom rokovaní medzi J. Ursínym, J. Lettrichom, Matejom Joskom a V. ilegálnym vedením KSS (K. Šmidke, G. Husák, L. Novomeský) bola Vianočná dohoda.

Vojenské prípravy povstania

V druhej polovici roku 1943, po vývoji na svetových frontoch a s nárastom opozičných tendencií v slovenskej spoločnosti, boli viacerí dôstojníci slovenskej armády pripravení a ochotní zapojiť sa do

Koncom marca 1944 prišla z exilového čs. MNO v Londýne inštrukcia, ktorá poverila prípravami povstania pplk. J. Goliana. Krátko na to získala J. Goliana pre spoluprácu aj SNR, ktorá sa snažila vytvoriť širšie vojenské vedenie. Pre nerozhodnosť či neochotu podriaďiť sa Golianovi, sa však armádne velenie pripravovaného povstania - nazývané Vojenské ústredie - nakoniec sformovalo iba okolo Golianovej skupiny, ktorej členov tvorili prevažne iba jeho blízky spolupracovníci na Veliteľstve pozemného vojska v Banskej Bystrici (pplk. M. Ferjenčík, mjr. A. Cyprich, mjr. J. Nosko, mir. I. Marko a stot. M. Polák).

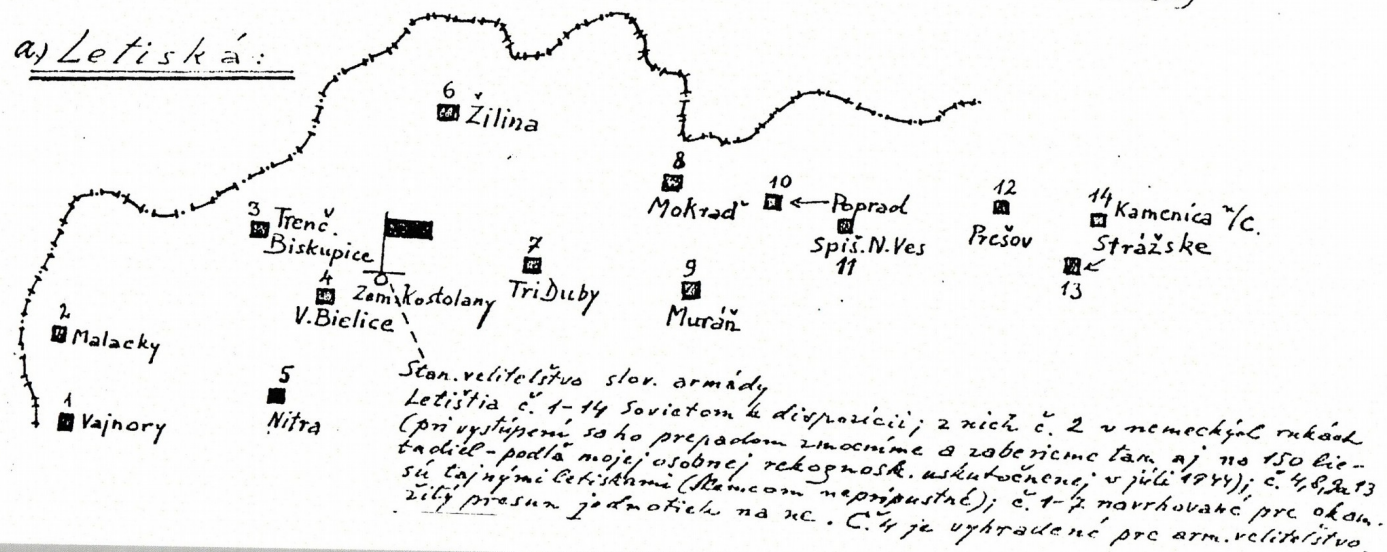
Od druhej polovice júla 1944 sa stáva prioritnou úlohou SNR a Vojenského ústredia dosiahnutie koordinácie s Červenou armádou. Bez jej pomoci nemalo povstanie nádej na vojenský úspech. Po dvoch zaváhaniach sa napokon 4. augusta 1944 podarilo vyslať na sovietsku stranu lietadlo pilotované mjr. M. Lisickým so zástupcami SNR (vedúci KSS K. Šmidke) a armády (M. Ferjenčík). Lietadlo poskytol minister obrany F. Čatloš

217

Môj návrh na povstanie zaslaný do SSSR koncom júla 1944
 (ktorý zdieľalo vedenie Gulianova a odniesol ho Šmidke len 4. VIII. 1944 lietadlom z letiska Mokrad)

a) Letiská:

Vyhlásenie povstania

Na základe toho sa Golian rozhodol vyslať vojenským posádkam heslo „Začnite s vystáňovaním“, ktoré malo začať platiť od 20.00 hod. a znamenalo začiatok aktívnej obrany vojenských jednotiek proti nemeckej okupácii

Slovenské národné povstanie

Chronológia SNP

<p>1. august 1944</p> <p>Prvá etapa povstania: vyhlásenie SNP, ústup vojakov z Bratislavy, ústup z Košíc, ústup z Prešova.</p>	<p>2. august 1944</p> <p>Prvá etapa povstania: vyhlásenie SNP, ústup vojakov z Bratislavy, ústup z Košíc, ústup z Prešova.</p>	<p>3. august 1944</p> <p>Prvá etapa povstania: vyhlásenie SNP, ústup vojakov z Bratislavy, ústup z Košíc, ústup z Prešova.</p>	<p>4. august 1944</p> <p>Prvá etapa povstania: vyhlásenie SNP, ústup vojakov z Bratislavy, ústup z Košíc, ústup z Prešova.</p>
---	---	---	---

Priprava povstania

2 varianty

- dve slovenské divízie na východnom Slovensku otvoria cestu sovietskej armáde na rýchle oslobodenie Slovenska
- povstanie začne vo chvíli, keď Nemci začnú obsadzovať Slovensko

J. Golian

R. Viest

Vojenské ústredie

Začnite s vystáňovaním!

